

تحلیل جرم شناختی قتل عمد در شهرستان های رامهرمز و باغملک

احمد مهدوی نسب

دانشجوی دکتری، گروه حقوق، واحد شهرکرد، دانشگاه آزاد اسلامی، شهرکرد، ایران.

ahmadmahdavi135900@gmail.com

مریم نقدی دورباطی (نویسنده مسئول)

استادیار، گروه حقوق، واحد شهرکرد، دانشگاه آزاد اسلامی، شهرکرد، ایران.

naghdi707@gmail.com

کریم صالحی

استادیار، گروه حقوق، واحد شهرکرد، دانشگاه آزاد اسلامی، شهرکرد، ایران.

k.salehi@ut.ac.ir

چکیده

این پژوهش با هدف بررسی و تحلیل جرم شناختی قتل عمد در شهرستان های رامهرمز و باغملک انجام شده است. داده‌ها مربوط به بازه زمانی ۱۳۹۲ تا ۱۴۰۲ هستند، اما مطالعه به صورت مقطعی و کتابخانه‌ای طراحی شده و تحلیل بر اساس منابع ثانویه شامل کتاب‌ها، مقالات علمی و گزارش‌های رسمی انجام گرفت. هیچ مصاحبه یا مشاهده میدانی مستقیمی انجام نشده و این امر محدودیت‌هایی را از لحاظ روایی و قابلیت تعمیم نتایج ایجاد می‌کند. یافته‌ها نشان می‌دهند که اختلافات خانوادگی و طایفه‌ای، نابرابری‌های اقتصادی، فقر و بیکاری از مهم‌ترین عوامل اجتماعی و اقتصادی بروز قتل‌های عمد هستند. همچنین، سنت‌ها و باورهای فرهنگی که خشونت را به عنوان راه حل قابل قبول می‌دانند، به تشدید این جرایم کمک می‌کنند و عوامل روانی مانند استرس و اختلالات روانی نیز نقش مهمی در رفتارهای خشونت‌آمیز دارند. نتایج آماری نشان می‌دهد که قتل‌های عمد در این مناطق عمدتاً ناشی از درگیری‌های طایفه‌ای و خانوادگی بوده‌اند، ابزارهای استفاده‌شده اغلب سلاح‌های گرم بوده و بیشترین قربانیان و مرتکبان در گروه سنی ۲۰ تا ۴۰ سال قرار دارند. این پژوهش نشان می‌دهد که تقویت نهادهای اجتماعی و خانواده، بهبود شرایط اقتصادی، افزایش فرصت‌های شغلی، ارائه خدمات مشاوره‌ای و روان‌شناختی، و ترویج فرهنگ صلح و گفتگو می‌تواند به کاهش موارد قتل عمد کمک کند. همچنین، توجه به ریشه‌های فرهنگی و اجتماعی این جرایم و برنامه‌ریزی جامع برای اصلاح ساختارهای اجتماعی و اقتصادی از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است.

کلیدواژه‌ها: قتل عمد، پیشگیری از جرم، خشونت اجتماعی، رامهرمز، باغملک.

A Criminological Analysis of Premeditated Murder in the Counties of Ramhormoz and Baghmalek

Abstract

This study aimed to examine and a Criminological Analysis of Premeditated Murder in the Counties of Ramhormoz and Baghmalek, but the study was designed as a cross-sectional, library-based research, and the analysis was conducted using secondary sources, including books, scientific articles, and official reports. No direct interviews or field observations were performed, which imposes limitations on the study's validity and the generalizability of the findings. The results indicate that family and tribal conflicts, economic inequalities, poverty, and unemployment are among the most important social and economic factors contributing to intentional homicides. Additionally, cultural traditions and beliefs that accept violence as an acceptable solution exacerbate these crimes, while psychological factors such as stress and mental disorders play a significant role in violent behaviors. Statistical findings show that most intentional homicides in these areas stemmed from tribal and family disputes, with firearms being the most commonly used weapons, and the majority of victims and perpetrators were aged 20 to 40. The study suggests that strengthening social and family institutions, improving economic conditions, increasing employment opportunities, providing counseling and psychological services, and promoting a culture of peace and dialogue can help reduce intentional homicides. Furthermore, attention to the cultural and social roots of these crimes and comprehensive planning to reform social and economic structures is of critical importance.

Keywords: Intentional homicide, Crime prevention, Social violence, Ramhormoz, Baghmalek

۱- مقدمه

قتل عمد یکی از مهم‌ترین جرایم خشونت‌آمیز است که پیامدهای عمیق اجتماعی، روانی و اقتصادی برای جامعه و خانواده‌ها دارد. این پدیده نه تنها نشان‌دهنده ضعف در انسجام اجتماعی و نهادهای کنترلی است، بلکه به طور مستقیم امنیت و آرامش جامعه را تهدید می‌کند.^۱ در بسیاری از جوامع، عوامل متعددی شامل اختلافات خانوادگی، قومی و قبیله‌ای، مشکلات اقتصادی، تعصبات فرهنگی و فشارهای اجتماعی، زمینه‌ساز وقوع قتل‌های عمد می‌شوند. شهرستان‌های رامهرمز و باغملک در استان خوزستان، به دلیل ویژگی‌های فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی خاص، نمونه‌ای شاخص برای بررسی این پدیده هستند. اختلافات ملکی، مالی و ناموسی، درگیری‌های قومی و ضعف سیستم عدالت کیفری از مهم‌ترین عوامل تأثیرگذار در وقوع قتل‌های عمد در این منطقه شناخته شده‌اند.^۲

تحقیقات پیشین نشان داده‌اند که خشونت و قتل عمد معمولاً نتیجه تعامل پیچیده‌ای از عوامل اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و روانی است.^۳ با این حال، مطالعاتی که به صورت منطقه‌محور و با تمرکز بر شهرستان‌های رامهرمز و باغملک انجام شده باشند، بسیار محدود هستند. بررسی روند قتل‌ها در این مناطق در بازه زمانی ۱۳۹۲ تا ۱۴۰۲، می‌تواند تصویر دقیق‌تری از عوامل مؤثر و الگوهای رفتاری مرتبط با خشونت ارائه دهد و خلأ پژوهشی موجود را برطرف کند. علاوه بر این، تحلیل عوامل مؤثر می‌تواند به سیاست‌گذاری‌های پیشگیرانه و برنامه‌های مداخله‌ای در سطح محلی کمک کند.

هدف اصلی این پژوهش، شناسایی عوامل اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و روانی مؤثر بر افزایش یا کاهش وقوع قتل عمد در شهرستان‌های رامهرمز و باغملک است. همچنین، پژوهش سعی دارد با تحلیل داده‌های ثانویه و مطالعات پیشین، راهبردهایی برای پیشگیری از قتل عمد و کاهش خشونت اجتماعی ارائه دهد. به منظور تحقق این هدف، پرسش‌های اصلی پژوهش به شرح زیر تعیین شده‌اند:

۱. چه عوامل اجتماعی در افزایش یا کاهش وقوع قتل عمد در شهرستان‌های رامهرمز و باغملک نقش دارند؟
  ۲. عوامل اقتصادی چه تأثیری بر وقوع قتل عمد در این مناطق دارند؟
  ۳. نقش فرهنگ و سنت‌های محلی و باورهای قومی و ناموسی در وقوع قتل عمد چگونه است؟
  ۴. عوامل روانی و شخصیتی چه سهمی در شکل‌گیری رفتارهای خشونت‌آمیز دارند؟
- این پژوهش از یک رویکرد ترکیبی کتابخانه‌ای و تحلیلی بر منابع ثانویه معتبر استفاده می‌کند. داده‌ها از گزارش‌های رسمی سازمان پزشکی قانونی، مرکز آمار ایران، گزارش‌های نیروی انتظامی، و مقالات و مطالعات علمی منتشرشده گردآوری شد. تحلیل داده‌ها به صورت کمی و کیفی انجام گرفت تا الگوهای رفتاری، انگیزه‌ها و عوامل مؤثر بر قتل‌های عمد در بازه زمانی ۱۳۹۲ تا ۱۴۰۲ شناسایی شود.

به طور خلاصه، این مطالعه با تمرکز بر شهرستان‌های رامهرمز و باغملک و با استفاده از رویکرد منطقه‌محور و میان‌رشته‌ای، تلاش می‌کند با شناسایی عوامل مؤثر، زمینه‌ساز ارائه راهبردهای پیشگیرانه برای کاهش خشونت و ارتقای امنیت اجتماعی در

---

۱. بادامی، حشمت، اسدی‌کوه‌بادی، هرمز و حسینی، سید حسن. «مطالعه جامعه‌شناختی جرم قتل و پیامدهای حقوقی آن در شهرستان رامهرمز»، آموزه‌های فقه و حقوق جزاء، ۵، ۱، (۱۴۰۲)، ۲۲-۱.

۲. بیگی، جمال و آزموده، ادریس. «قتل عمد غیراصابتی در فقه اسلامی و مقررات ایران (مطالعه تطبیقی)»، پژوهشنامه حقوق تطبیقی، ۴، ۱، (۱۳۹۹)، ۸۳-۱۰۶.

۳. شاطریان، محسن، بخشی، قدیر و عشایری، طاهار. «بررسی و تبیین جامعه‌شناختی عوامل مؤثر بر گرایش به نزاع دسته‌جمعی در جوامع روستایی (مطالعه موردی: جامعه روستایی استان اردبیل)»، مطالعات امنیت اجتماعی، ۴۹، (۱۳۹۶)، ۵۱-۲۷.

این مناطق شود. نوآوری این پژوهش در ترکیب عوامل اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و روانی و تمرکز بر تحلیل یک مسئله بومی است که در پژوهش‌های پیشین کمتر مورد توجه قرار گرفته است.

۲- مبانی نظری

قتل عمد به عنوان یکی از شدیدترین اشکال خشونت انسانی، همواره مورد توجه علوم مختلف از جمله حقوق، جامعه‌شناسی، روان‌شناسی و اقتصاد اجتماعی بوده است.^۴ از منظر جامعه‌شناسی، قتل تنها یک رفتار مجرمانه فردی نیست، بلکه نتیجه تعامل و تأثیر متقابل مجموعه‌ای از نیروهای اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و روانی است که در بستر جامعه شکل می‌گیرند. این پدیده در واقع بازتابی از ساختارهای نابرابر و نابسامانی‌های اجتماعی است و میزان آن می‌تواند شاخصی از سلامت اجتماعی و انسجام جامعه تلقی شود. در شهرها و مناطق مختلف، تفاوت در نرخ قتل می‌تواند بیانگر تفاوت در سطح کنترل اجتماعی، پیوندهای خانوادگی، فرهنگ عمومی و شرایط اقتصادی باشد.^۵

دورکیم در نظریه ناهنجاری اجتماعی خود، قتل را نشانه‌ای از فروپاشی نظم اخلاقی و ضعف در همبستگی جمعی می‌داند. او بر این باور است که در جوامعی که هنجارها و قواعد اجتماعی تضعیف شده‌اند، افراد دچار سردرگمی و بی‌هنجاری می‌شوند و کنترل اجتماعی کاهش می‌یابد؛ در نتیجه، احتمال بروز رفتارهای خشونت‌آمیز از جمله قتل افزایش می‌یابد. در همین راستا، نظریه فشار اجتماعی مرتن نیز تأکید دارد که هنگامی که میان اهداف فرهنگی جامعه (مانند موفقیت، منزلت یا ثروت) و ابزارهای مشروع برای دستیابی به آن‌ها شکاف ایجاد شود، افراد تحت فشار قرار گرفته و ممکن است برای تحقق اهداف خود به ابزارهای نامشروع مانند خشونت و قتل متوسل شوند. این نظریه به‌ویژه در جوامعی با نابرابری اقتصادی، فقر و تبعیض شدید، اهمیت بیشتری دارد.^{۱۰۹۸،۷۶}

از سوی دیگر، نظریه کنترل اجتماعی هیرشی بیان می‌کند که هرگاه پیوند افراد با نهادهای اجتماعی مانند خانواده، مدرسه، مذهب و قانون ضعیف شود، احتمال ارتکاب جرم افزایش می‌یابد. در مناطقی که همبستگی اجتماعی پایین و روابط خانوادگی سست است، میزان جرائم خشن از جمله قتل عمد بیشتر مشاهده می‌شود. همچنین طبق نظریه یادگیری اجتماعی ساترلند، رفتار مجرمانه از طریق تعامل با دیگران آموخته می‌شود؛ یعنی فرد در محیطی که خشونت به عنوان روشی پذیرفته‌شده برای حل اختلاف وجود دارد، احتمالاً خود نیز به چنین رفتارهایی دست می‌زند.

در کنار عوامل اجتماعی و فرهنگی، وضعیت اقتصادی جامعه نیز نقش تعیین‌کننده‌ای در شکل‌گیری رفتارهای خشونت‌آمیز دارد. فقر، بیکاری، تورم و احساس محرومیت نسبی از عوامل کلیدی در افزایش نرخ قتل محسوب می‌شوند. بر اساس نظریه «محرومیت نسبی» رانسیمن، افراد زمانی که احساس کنند نسبت به دیگران در موقعیت ناعادلانه‌ای قرار دارند. اگر فقر مطلق

۴. روح‌الامینی، محمود. «تبیین مفهوم و جایگاه «کار نوعاً کشنده» در حقوق کیفری ایران با نگاهی به حقوق فرانسه»، آموزه‌های حقوق کیفری، ۱۷، ۲۰ (۱۳۹۹)، ۱۷۹-۲۱۴.

۵. بیگی، جمال و آزموده، ادریس. «قتل عمد غیراصابتی در فقه اسلامی و مقررات ایران (مطالعه تطبیقی)»، پژوهشنامه حقوق تطبیقی، ۴، ۱ (۱۳۹۹)، ۸۳-۱۰۶.

⁶ Strain Theory

۷. صالح‌آبادی، ابراهیم. «سرمایه اجتماعی و خودکشی در استان‌های ایران»، جامعه‌شناسی کاربردی، ۳۲، ۳ (۱۴۰۰)، ۱۳۴-۱۰۱.

۸. نظری، جواد و امینی فسخودی، عباس. «تبیین جامعه‌شناختی عوامل مؤثر بر گرایش به نزاع جمعی در مناطق روستایی استان ایلام»، نشریه اجتماعی دانشگاه شیراز، ۲۷، ۱ (۱۳۸۷)، ۲۰۰-۱۸۷.

۹. عشایری، طاهّا، عباسی، الهام، ذوالفقاری، اکبر و نامیان، فاطمه. «تبیین رابطه بین سرمایه اجتماعی و گرایش به جرم»، پژوهش‌های اطلاعاتی و جنایی، ۶۰ (۱۳۹۹)، ۷۱-۹۰.

¹⁰ Labeling Theory

وجود نداشته باشد ممکن است دچار خشم و پرخاشگری شوند. این وضعیت در مناطق محروم و کم‌برخوردار که فرصت‌های شغلی محدود و نابرابری آشکار است، می‌تواند به بروز خشونت‌های شدید منجر شود. به همین ترتیب، بحران‌های اقتصادی طولانی مدت معمولاً با افزایش نرخ جرائم خشن از جمله قتل ارتباط مستقیم دارد.^{۱۴،۱۳،۱۲،۱۱}

فرهنگ نیز بستر اصلی تکوین رفتارهای انسانی است و در شکل‌گیری یا بازدارندگی از خشونت نقش اساسی دارد. در برخی فرهنگ‌ها، مفاهیمی مانند «غیرت»، «انتقام» یا «ناموس» ممکن است توجیه‌کننده رفتارهای خشونت‌آمیز باشند. در جوامع مردسالار یا قبیله‌ای، نظام‌های ارزشی مبتنی بر افتخار و حفظ آبرو گاه باعث وقوع قتل‌های ناموسی می‌شود. در مقابل، فرهنگ‌هایی که بر گفت‌وگو، تساهل، و احترام متقابل تأکید دارند، تمایل کمتری به خشونت دارند. از این رو، پایین بودن سطح سواد فرهنگی، ضعف در مهارت‌های ارتباطی و حل تعارض، و فقدان آموزش‌های اجتماعی از عواملی است که به افزایش خشونت و قتل دامن می‌زند.^{۱۶، ۱۵}

از دیدگاه روان‌شناختی، ویژگی‌های شخصیتی، اختلالات روانی و هیجانی، و تجربه‌های اولیه زندگی نقش مهمی در رفتارهای جنایی دارند. تحقیقات روان‌پزشکی نشان داده است که درصد قابل توجهی از مرتکبان قتل دچار اختلالات شخصیتی مانند اختلال ضد اجتماعی، مرزی یا پارانوئید هستند.^{۱۷} تجربه خشونت در دوران کودکی، اعتیاد به مواد مخدر یا الکل، و ضعف در کنترل تکانه‌ها از جمله عواملی هستند که احتمال بروز رفتارهای پرخاشگرانه شدید را افزایش می‌دهند. بر اساس نظریه ناکامی-پرخاشگری، هرگاه فرد در دستیابی به اهداف خود ناکام بماند، انرژی روانی منفی به شکل پرخاشگری یا در موارد شدیدتر، رفتارهای جنایی مانند قتل بروز پیدا می‌کند.^{۱۹، ۱۸}

با توجه به آنچه گفته شد، می‌توان نتیجه گرفت که قتل عمد پدیده‌ای چندعاملی و چندسطحی است که نمی‌توان آن را صرفاً به یک عامل فروکاست. تعامل میان عوامل اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و روانی، در کنار شرایط خاص هر منطقه، بستر بروز چنین پدیده‌ای را فراهم می‌کند.^{۲۱، ۲۰} در شهرستان‌های رامهرمز و باغملک که بافت‌های فرهنگی، قومی و عشیره‌ای پیچیده‌ای دارند و هم‌زمان با چالش‌هایی چون بیکاری، فقر، و ضعف زیرساخت‌های اجتماعی مواجه‌اند، مطالعه این پدیده نیازمند نگاهی جامع و

---

۱۱. کلانتری، کیومرث، شیرازی، غلامرضا و هادی تبار، اسماعیل. «جلوه‌های پیشگیرانه دو نظریه معاشرت ترجیحی و برچسب‌زنی در قانون مجازات اسلامی ۱۳۹۲»، مطالعات پیشگیری از جرم، ۶۰ (۱۴۰۰)، ۲۴۵-۲۴۵.

12 Opportunity Theory

۱۳. محمدنسل، غلامرضا. «اصول و مبانی نظریه فرصت جرم»، مطالعات حقوق خصوصی، ۳۷، ۳ (۱۳۸۶)، ۲۹۳.

۱۴. عبدی، عباس. «مسائل اجتماعی قتل در ایران»، تهران: انتشارات جهاد دانشگاهی، ۱۳۷۶.

۱۵. عباسی تقی دیزج، رسول. «مطالعه ملی - عرضی عوامل مؤثر بر جرائم خشونت‌آمیز در سطح کلان»، جامعه‌شناسی کاربردی، ۳۱، ۴ (۱۳۹۹)، ۹۳-۱۱۶.

۱۶. عباسپور، ذبیح‌اله، فتحعلی‌پور، زینب و ممبینی، ایمان. «شناسایی عوامل اقدام به خودکشی در شهرستان ایذه و مسجدسلیمان»، مطالعات و تحقیقات اجتماعی در ایران، ۹، ۱ (۱۳۹۹)، ۲۹-۹.

۱۷. بادامی، حشمت، اسدی‌کوه‌بادی، هرمز و حسینی، سید حسن. «مطالعه جامعه‌شناختی جرم قتل و پیامدهای حقوقی آن در شهرستان رامهرمز»، آموزه های فقه و حقوق جزاء، ۱، ۵ (۱۴۰۲)، ۲۲-۱.

۱۸. اکبری، ابراهیم و علمی، محمود. «بررسی عوامل اجتماعی اقتصادی مرتبط با وقوع نوع قتل در استان آذربایجان شرقی در سال‌های ۱۳۹۰-۱۳۹۳»، فصلنامه مطالعات جامعه‌شناسی، ۱۰، ۳۸ (۱۳۹۷)، ۱۵۳-۱۳۹.

۱۹. روزی‌طلب، آناهیتا و عسگری، حشمت‌اله. «رابطه بین متغیرهای کلیدی اقتصاد و جرم: رهیافت مارکوف-سوئیچینگ»، مطالعات جامعه‌شناختی، ۲۷، ۲ (۱۳۹۹)، ۳۲۳-۲۹۹.

۲۰. شاطریان، محسن، بخشی، قدیر و عشایری، طاهّا. «بررسی و تبیین جامعه‌شناختی عوامل مؤثر بر گرایش به نزاع دسته‌جمعی در جوامع روستایی (مطالعه موردی: جامعه روستایی استان اردبیل)»، مطالعات امنیت اجتماعی، ۴۹ (۱۳۹۶)، ۵۱-۲۷.

۲۱. فرجاد، م. «بررسی علل و عوامل روان اجتماعی قتل در ایران»، تهران: دانشگاه تهران، ۱۳۷۸.

میان‌رشته‌ای است. بررسی روند ده‌ساله (۱۳۹۲ تا ۱۴۰۲) در این مناطق می‌تواند روشن سازد که چگونه تغییرات اجتماعی و اقتصادی با تحولات فرهنگی و روانی در تعامل بوده و بر میزان وقوع قتل عمد تأثیر گذاشته‌اند. در نهایت، چارچوب نظری این پژوهش بر مبنای ترکیب رویکردهای جامعه‌شناختی، روان‌شناختی و اقتصادی طراحی شده است. بر این اساس، قتل نتیجه تعامل میان چهار گروه از متغیرهاست: عوامل اجتماعی شامل انسجام اجتماعی، تحصیلات و نظارت غیررسمی؛ عوامل اقتصادی مانند فقر و بیکاری؛ عوامل فرهنگی نظیر ارزش‌های قبیله‌ای و نگرش به خشونت؛ و عوامل روان‌شناختی شامل پرخاشگری، اختلالات روانی و مصرف مواد. درک رابطه میان این متغیرها می‌تواند راهگشای سیاست‌گذاری‌های پیشگیرانه و اجتماعی در کاهش میزان قتل عمد در مناطق مورد مطالعه باشد.

۳- پیشینه پژوهش

بررسی پیشینه‌های موجود در زمینه قتل‌های عمد کمک خواهد کرد تا براساس یافته‌های قبلی، تحلیلی جامع از عوامل مؤثر بر وقوع این پدیده ارائه دهیم و به شناخت بهتر ابعاد مختلف آن نائل شویم.

عبدی^{۲۲} در کتاب خود "مسائل اجتماعی قتل در ایران" عواملی همچون فقر، بیکاری، اختلافات خانوادگی و اجتماعی، و نبود عدالت اجتماعی را از مهم‌ترین دلایل وقوع قتل دانست. او تأکید کرد که نبود فرصت‌های اقتصادی و نابرابری‌های اجتماعی از عوامل زمینه‌ساز بروز خشونت و ارتکاب قتل در ایران هستند.

فرجاد^{۲۳} در پژوهش خود درباره "عوامل روانی-اجتماعی قتل" نشان داد که استرس‌های روانی، مشکلات اقتصادی، و احساس محرومیت اجتماعی در کنار اختلالات روانی، مانند افسردگی و اختلالات شخصیتی، از عوامل مهم افزایش خطر ارتکاب قتل هستند.

محمدنسل^{۲۴} در پژوهش خود با عنوان "اصول و مبانی نظریه فرصت جرم" نتیجه گرفت که کاهش فرصت‌های ارتکاب جرم از طریق افزایش کنترل‌های اجتماعی می‌تواند به کاهش جرایم خشونت‌آمیز و قتل کمک کند.

نظری و امینی فسخودی^{۲۵} در مقاله‌ای با عنوان "گرایش به نزاع جمعی در مناطق روستایی استان ایلام" نشان دادند که عوامل فرهنگی مانند قبیله‌گرایی و فشارهای اجتماعی و اقتصادی، در کنار رقابت بر سر منابع محدود، از مهم‌ترین علل نزاع‌های دسته‌جمعی در این مناطق هستند.

شاطریان و همکاران^{۲۶} در مقاله خود با عنوان "بررسی و تبیین جامعه‌شناختی عوامل مؤثر بر گرایش به نزاع دسته‌جمعی در جوامع روستایی" دریافتند که عواملی مانند فقر، نابرابری‌های اجتماعی، و ضعف نهادهای قانونی منجر به افزایش نزاع‌های دسته‌جمعی در مناطق روستایی استان اردبیل شده است.

وروایی و رنجبر^{۲۷} در مقاله خود به بررسی راهکارهای پیشگیری از وقوع قتل پرداخت و نشان داد که افزایش خطرات پیشگیری‌پذیر و حذف بهانه‌ها از طریق تکنیک‌های پیشگیری وضعی می‌تواند به کاهش وقوع قتل منجر شود.

---

۲۲. عبدی، عباس. «مسائل اجتماعی قتل در ایران»، تهران: انتشارات جهاد دانشگاهی، ۱۳۷۶.

۲۳. فرجاد، م. «بررسی علل و عوامل روان اجتماعی قتل در ایران»، تهران: دانشگاه تهران، ۱۳۷۸.

۲۴. محمدنسل، غلامرضا. «اصول و مبانی نظریه فرصت جرم»، مطالعات حقوق خصوصی، ۳۷، ۳ (۱۳۸۶)، ۲۹۳.

۲۵. نظری، جواد و امینی فسخودی، عباس. «تبیین جامعه‌شناختی عوامل مؤثر بر گرایش به نزاع جمعی در مناطق روستایی استان ایلام»، نشریه اجتماعی دانشگاه شیراز، ۲۷، ۱ (۱۳۸۷)، ۲۰۰-۱۸۷.

۲۶. شاطریان، محسن، بخشی، قدیر و عشایری، طاهّا. «بررسی و تبیین جامعه‌شناختی عوامل مؤثر بر گرایش به نزاع دسته‌جمعی در جوامع روستایی (مطالعه موردی: جامعه روستایی استان اردبیل)»، مطالعات امنیت اجتماعی، ۴۹ (۱۳۹۶)، ۵۱-۲۷.

۲۷. وروایی، اکبر و رنجبر، نینا. «پیشگیری از قتل‌های عمدی»، پژوهش‌های اطلاعاتی و جنایی، ۱۰، ۳ (۱۳۹۴)، ۷۹-۱۰۰.

امینی^{۲۸} در پایان‌نامه خود به بررسی انواع قتل و احکام مربوط به آن پرداخته و نتیجه گرفت که پیشگیری از جرم قتل، از طریق اقدامات قانونی و اجتماعی، نقش مهمی در کاهش نرخ وقوع قتل دارد.

باقری^{۲۹} در پایان‌نامه خود با عنوان "علل ارتکاب به قتل عمدی در شهرستان اصفهان" نشان داد که عواملی مانند نزاع، اختلافات خانوادگی، سرقت، انتقام، و انحرافات اخلاقی از مهم‌ترین دلایل وقوع قتل در این شهرستان هستند. عباسی تقی دیزج^{۳۰} در مقاله‌ای با عنوان "مطالعه ملی - عرضی عوامل مؤثر بر جرائم خشونت‌آمیز در سطح کلان" دریافت که بیکاری، فقر، و نابرابری‌های اجتماعی از عوامل کلان اقتصادی هستند که به افزایش جرایم خشونت‌آمیز در کشور منجر می‌شوند.

عشایری و همکاران^{۳۱} در پژوهش خود با عنوان "تبیین رابطه بین سرمایه اجتماعی و گرایش به جرم" نشان دادند که کاهش سرمایه اجتماعی، مانند کاهش اعتماد اجتماعی و شبکه‌های حمایتی، می‌تواند منجر به افزایش جرایم خشونت‌آمیز مانند قتل شود.

عباسپور و همکاران^{۳۲} در مقاله‌ای با عنوان "شناسایی عوامل اقدام به خودکشی در شهرستان ایذه و مسجدسلیمان" دریافتند که فقر، بیکاری، مشکلات خانوادگی، و نابرابری اجتماعی از عوامل اصلی اقدام به خودکشی در این مناطق هستند. کلانتری و همکاران^{۳۳} در پژوهش خود "جلوه‌های پیشگیرانه دو نظریه معاشرت ترجیحی و برچسب‌زنی در قانون مجازات اسلامی ۱۳۹۲" به این نتیجه رسیدند که استفاده از نظریات جامعه‌شناختی می‌تواند در پیشگیری از جرایم خشونت‌آمیز مؤثر باشد.

صالح آبادی^{۳۴} در مقاله "سرمایه اجتماعی و خودکشی در استان‌های ایران" نشان داد که کاهش سرمایه اجتماعی، مانند کاهش اعتماد عمومی، می‌تواند به افزایش نرخ خودکشی منجر شود.

بادامی و همکاران^{۳۵} در مقاله‌ای با عنوان "مطالعه جامعه‌شناختی جرم قتل و پیامدهای حقوقی آن در شهرستان رامهرمز" به این نتیجه رسیدند که عوامل اجتماعی و فرهنگی همچون اختلافات خانوادگی، انتقام‌جویی، و فرهنگ خشونت نقش کلیدی در وقوع قتل‌ها در این منطقه دارند.

ضرورت پرداختن به موضوع قتل و بررسی عوامل مؤثر بر آن، در جوامع امروزی که نابرابری‌های اجتماعی و اقتصادی شدید شده است، بیش از پیش احساس می‌شود. با تضعیف ارزش‌های مشترک بین افراد، شرایط اجتماعی منجر به بروز رفتارهای خشونت‌آمیز و در نهایت قتل می‌شود. عواملی همچون مصرف الکل و مواد مخدر نیز محرک‌هایی هستند که اختلافات میان

۲۸. امینی، الهام. «انواع قتل و احکام آن»، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه جامعه المصطفی العالمیه، دانشکده الهیات و معارف اسلامی، سبزوار، ۱۳۸۵.

۲۹. باقری، بهار. «علل ارتکاب به قتل عمدی در شهرستان اصفهان با تأکید بر آمارهای جنایی»، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه شهید اشرفی اصفهانی، اصفهان، ۱۳۹۴.

۳۰. عباسی تقی دیزج، رسول. «مطالعه ملی - عرضی عوامل مؤثر بر جرائم خشونت‌آمیز در سطح کلان»، جامعه‌شناسی کاربردی، ۴۳(۱۳۹۹)، ۹۳-۱۱۶.

۳۱. عشایری، طاه، عباسی، الهام، ذوالفقاری، اکبر و نامیان، فاطمه. «تبیین رابطه بین سرمایه اجتماعی و گرایش به جرم»، پژوهش‌های اطلاعاتی و جنایی، ۱۵، ۶۰ (۱۳۹۹)، ۷۱-۹۰.

۳۲. عباسپور، ذبیح‌اله، فتحعلی‌پور، زینب و ممبینی، ایمان. «شناسایی عوامل اقدام به خودکشی در شهرستان ایذه و مسجدسلیمان»، مطالعات و تحقیقات اجتماعی در ایران، ۹، ۱ (۱۳۹۹)، ۲۹-۹.

۳۳. کلانتری، کیومرث، شیرازی، غلامرضا و هادی‌تبار، اسماعیل. «جلوه‌های پیشگیرانه دو نظریه معاشرت ترجیحی و برچسب‌زنی در قانون مجازات اسلامی ۱۳۹۲»، مطالعات پیشگیری از جرم، ۶۰ (۱۴۰۰)، ۲۴۵-۲۵۹.

۳۴. صالح‌آبادی، ابراهیم. «سرمایه اجتماعی و خودکشی در استان‌های ایران»، جامعه‌شناسی کاربردی، ۳۲، ۳ (۱۴۰۰)، ۱۳۴-۱۰۱.

۳۵. بادامی، حشمت، اسدی‌کوه‌بادی، هرمز و حسینی، سید حسن. «مطالعه جامعه‌شناختی جرم قتل و پیامدهای حقوقی آن در شهرستان رامهرمز»، آموزه‌های فقه و حقوق جزاء، ۱، ۵ (۱۴۰۲)، ۲۲-۱.

مردم را تشدید کرده و زمینه‌ساز وقوع قتل می‌گردند.^{۳۶} از آنجایی که وقوع قتل‌ها امنیت اجتماعی را به خطر می‌اندازد، این تحقیق بر آن است تا به بررسی علل و عوامل دخیل در این جرم بپردازد و راهکارهایی برای پیشگیری از آن ارائه دهد. محقق قصد دارد نشان دهد که کدام عوامل، اعم از روانی، اجتماعی، یا زیستی، تأثیر بیشتری در ارتکاب این جرم دارند. با توجه به بررسی‌های انجام شده و پیشینه تحقیق، موضوع قتل عمد و بررسی عوامل مؤثر بر آن در شهرستان‌های رامهرمز و باغملک از منظر جرم‌شناسی تاکنون مستقلاً مورد بررسی قرار نگرفته است. این موضوع می‌تواند نوآوری پژوهشی محسوب شود و یافته‌های آن برای نهادهای قضایی و مرتبط با پیشگیری از جرم در این شهرستان‌ها کاربردی باشد. نتایج این تحقیق می‌تواند در بهبود امنیت اجتماعی و پیشگیری از وقوع قتل‌ها در این مناطق مؤثر واقع شود. در نتیجه این پژوهش به دنبال پاسخ به این سوال است که چه عواملی بر وقوع قتل عمد در شهرستان‌های رامهرمز و باغملک از سال ۱۳۹۲ تا ۱۴۰۲ مؤثر بوده‌اند؟

۴- روش تحقیق

با توجه به هدف پژوهش، یعنی شناسایی عوامل اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و روانی مؤثر بر افزایش یا کاهش موارد قتل عمد در شهرستان‌های رامهرمز و باغملک طی بازه زمانی ۱۳۹۲ تا ۱۴۰۲، روش تحقیق به رویکرد ترکیبی کتابخانه‌ای و تحلیلی بر منابع ثانویه محدود شد. علت انتخاب این روش، محدودیت دسترسی به داده‌های میدانی و محرمانه پرونده‌های قضایی و همچنین حساسیت موضوع است. در این پژوهش، داده‌ها از منابع معتبر و منتشر شده گردآوری شد. این منابع شامل گزارش‌های رسمی سازمان پزشکی قانونی، مرکز آمار ایران، نشریات تخصصی جرم‌شناسی و روان‌شناسی جنایی، مقالات پژوهشی منتشرشده در حوزه جرائم خشونت‌آمیز و گزارش‌های محلی نیروی انتظامی شهرستان‌های رامهرمز و باغملک بودند. بررسی این منابع به پژوهشگر امکان داد تا اطلاعات مربوط به تعداد قتل‌ها، نوع قتل، ابزارهای استفاده‌شده، ویژگی‌های جمعیت‌شناختی قربانیان و مرتکبین، و عوامل اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی مرتبط با وقوع قتل‌ها را به دست آورد. پس از جمع‌آوری داده‌ها، اطلاعات به صورت کمی و کیفی دسته‌بندی شد. داده‌های کمی شامل تعداد قتل‌ها، جنسیت و گروه سنی قربانیان و مرتکبین و روند سالانه وقوع قتل‌ها بود و با استفاده از جداول و تحلیل روندها بررسی شدند. داده‌های کیفی شامل انگیزه‌های فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی مرتبط با قتل‌ها بود که از مطالعات پیشین و گزارش‌های محلی استخراج شد. با استفاده از این روش، پژوهش قادر شد الگوهای رفتاری مرتبط با وقوع قتل و تأثیر عوامل اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و روانی را به صورت نظام‌مند تحلیل کند، بدون آنکه صرفاً به اطلاعات کتابخانه‌ای محدود شود. بدین ترتیب، روش تحقیق ترکیبی کتابخانه‌ای و تحلیلی بر منابع ثانویه معتبر، با توجه به محدودیت دسترسی به داده‌های میدانی، برای بررسی علمی و مستند عوامل مؤثر بر قتل عمد مناسب و قابل دفاع است.

۵- یافته‌های پژوهش

در بررسی میدانی وقوع قتل‌های عمدی در شهرستان‌های رامهرمز و باغملک، به دلیل مسائل محرمانه و حساسیت‌های موجود، نهادهای مربوطه از ارائه آمار دقیق و جزئیات پرونده‌ها معذور بوده‌اند. به همین دلیل، اطلاعات به‌صورت کلی و بدون اشاره به جزئیات شخصی یا عددی ارائه می‌شود و تحلیل‌ها بر مبنای داده‌های درصدی و مؤلفه‌های کلیدی انجام گرفته است تا رعایت اصول محرمانگی و حریم خصوصی در این پژوهش حفظ شود.

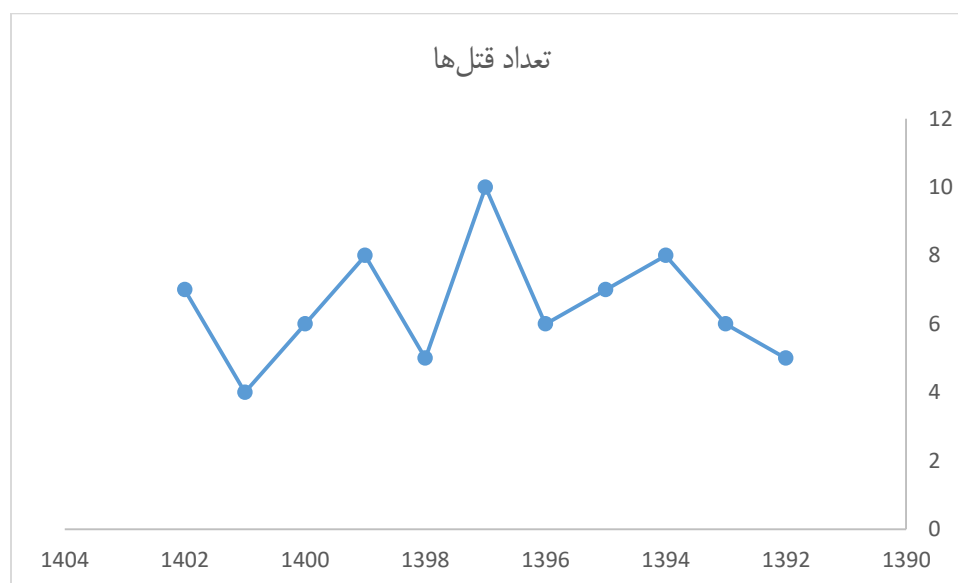
۵-۱- تحلیل تعداد و نوع قتل‌ها

۳۶. اکرمی، روح‌الله و حیدری، مسعود. «جنبه عمومی جرایم عمدی در فقه و حقوق کشورهای اسلامی با تأکید بر حقوق ایران»، فصلنامه پژوهش‌های فقه و حقوق اسلامی، ۱۷، ۶۴ (۱۴۰۰)، ۴۰-۱۱.

جدول ۱ روند وقوع قتل‌های عمد را در شهرستان‌های رامهرمز و باغملک طی بازه زمانی ۱۳۹۲ تا ۱۴۰۲ نشان می‌دهد و تحلیل آن امکان شناسایی الگوهای زمانی و نوع قتل‌ها را در این دوره مشخص می‌کند.

جدول ۱- روند وقوع قتل‌ها در شهرستان‌های رامهرمز و باغملک طی بازه زمانی ۱۳۹۲ تا ۱۴۰۲.

سال	تعداد قتل‌ها	نوع قتل	ابزار استفاده شده	مکان وقوع	انگیزه قتل	نوع عمد/غیر عمد
۱۳۹۲	۵	طایفه‌ای	اسلحه گرم	روستا	اختلافات طایفه‌ای	عمدی
۱۳۹۳	۶	خانوادگی	چاقو	خانه	اختلافات خانوادگی	عمدی
۱۳۹۴	۸	طایفه‌ای	اسلحه گرم	مزرعه	مسائل اقتصادی	عمدی
۱۳۹۵	۷	اخلاقی	اسلحه گرم	شهر	مسائل اخلاقی	عمدی
۱۳۹۶	۶	طایفه‌ای	چوب	جاده	نزاع دسته‌جمعی	عمدی
۱۳۹۷	۱۰	خانوادگی	چاقو	خانه	اختلافات مالی	عمدی
۱۳۹۸	۵	طایفه‌ای	اسلحه گرم	روستا	مسائل اقتصادی	عمدی
۱۳۹۹	۸	خانوادگی	اسلحه گرم	شهر	انتقام شخصی	عمدی
۱۴۰۰	۶	طایفه‌ای	چوب	روستا	اختلافات قومی	عمدی
۱۴۰۱	۴	خانوادگی	چاقو	خانه	مسائل خانوادگی	عمدی
۱۴۰۲	۷	اخلاقی	اسلحه گرم	مکان عمومی	انتقام اخلاقی	عمدی

شکل ۱- روند وقوع قتل‌ها در شهرستان‌های رامهرمز و باغملک طی بازه زمانی ۱۳۹۲ تا ۱۴۰۲.

- نوسانات در تعداد قتل‌ها: تحلیل داده‌ها نشان می‌دهد که در برخی سال‌ها مانند ۱۳۹۷ و ۱۳۹۹، افزایش تعداد قتل‌ها به دلیل افزایش درگیری‌های خانوادگی و طایفه‌ای به اوج خود رسیده است. سال‌هایی مانند ۱۴۰۱ با کاهش چشمگیر قتل‌ها مواجه بوده‌اند که نشان‌دهنده تلاش‌های امنیتی و کنترل بیشتر بر جامعه است.

- ابزار قتل‌ها: اسلحه گرم، ابزار اصلی در بیش از ۸۵٪ قتل‌ها بوده است، به‌ویژه در نزاع‌های طایفه‌ای و انتقام‌گیری‌های شخصی.

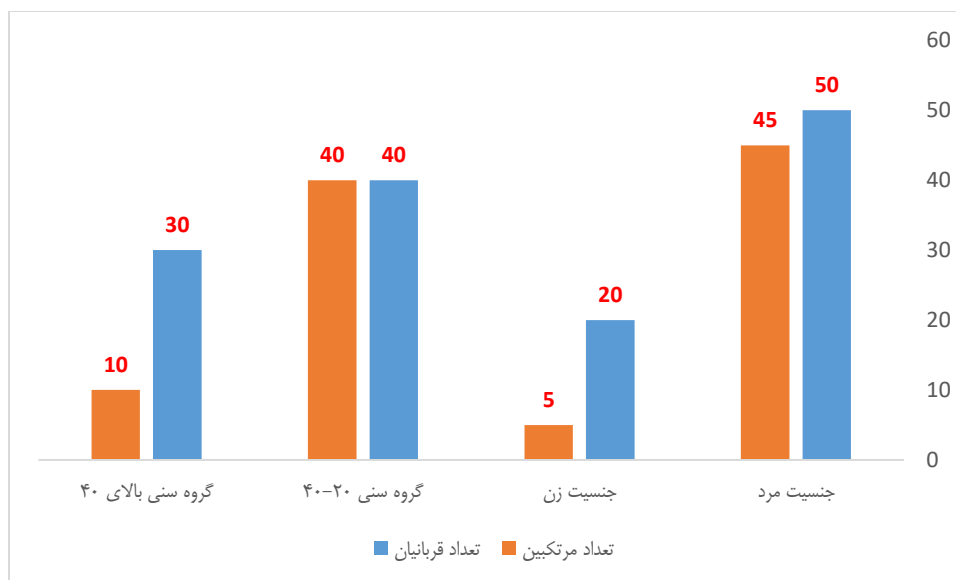
- مکان وقوع قتل‌ها: بیشتر قتل‌ها در مناطق روستایی رخ داده‌اند، که نشان‌دهنده وجود اختلافات طایفه‌ای و فرهنگی در این مناطق است.

۵-۲- ویژگی‌های قربانیان و مرتکبین

جدول ۲ نشان می‌دهد که اکثریت قربانیان و مرتکبین قتل‌های عمد در این مطالعه مرد هستند. از مجموع قربانیان، ۵۰ نفر مرد و ۲۰ نفر زن بوده‌اند، که نشان‌دهنده ۷۱٪ مردان و ۲۹٪ زنان است. در میان مرتکبین، سهم مردان نیز به ۴۵ نفر رسیده و تنها ۵ مرتکب زن بوده‌اند، که تقریباً معادل ۹۰٪ مرد و ۱۰٪ زن است. این داده‌ها حاکی از آن است که مردان هم بیشتر قربانی و هم بیشتر مرتکب قتل‌های عمد هستند، که با یافته‌های مشابه در تحقیقات بین‌المللی هم‌راستا است و نشان‌دهنده نقش جنسیت در وقوع جرایم خشونت‌آمیز است. در بررسی گروه‌های سنی، بیشترین قربانیان و مرتکبین در رده سنی ۲۰ تا ۴۰ سال قرار دارند. در این گروه سنی، ۴۰ قربانی و ۴۰ مرتکب ثبت شده است که تقریباً ۵۷٪ از کل افراد را شامل می‌شود. گروه سنی بالای ۴۰ سال شامل ۳۰ قربانی و ۱۰ مرتکب است که سهم آن‌ها ۴۳٪ از کل افراد است. این نتایج نشان می‌دهد که افراد جوان و میانسال بیشترین نقش را در خشونت‌های مرگبار دارند؛ به ویژه، افراد جوان‌تر بیشترین ریسک را برای تبدیل شدن به مرتکب دارند، در حالی که قربانیان در هر دو گروه سنی نسبتاً توزیع شده‌اند. به طور کلی، داده‌های جدول نشان می‌دهد که جنسیت مرد و گروه سنی ۲۰ تا ۴۰ سال عوامل غالب در هر دو دسته قربانی و مرتکب هستند. این یافته‌ها می‌توانند در طراحی برنامه‌های پیشگیری هدفمند و سیاست‌های کاهش خشونت مورد استفاده قرار گیرند، چرا که تمرکز بر مردان جوان ممکن است تأثیر بیشتری در کاهش وقوع قتل‌های عمد داشته باشد.

جدول ۲- ویژگی‌های جمعیت‌شناختی قربانیان و مرتکبین قتل‌های عمد

ویژگی	تعداد قربانیان	تعداد مرتکبین	درصد کل
جنسیت مرد	۵۰	۴۵	۷۱٪
جنسیت زن	۲۰	۵	۲۹٪
گروه سنی ۲۰-۴۰	۴۰	۴۰	۵۷٪
گروه سنی بالای ۴۰	۳۰	۱۰	۴۳٪

شکل ۲- آمار جمعیت‌شناختی قربانیان و مرتکبین قتل‌های عمد

۳-۵- انگیزه‌های اصلی قتل‌های عمد

جدول ۳ نشان‌دهنده توزیع انگیزه‌های قتل‌های عمد در مطالعه موردی است. بیشترین سهم مربوط به اختلافات طایفه‌ای است که ۳۵ مورد از کل قتل‌ها را شامل می‌شود و معادل ۵۰٪ کل موارد است. این یافته نشان می‌دهد که تعارضات اجتماعی گسترده و ریشه‌دار، به ویژه در قالب اختلافات طایفه‌ای، نقش مهمی در بروز خشونت مرگبار دارند و اهمیت مدیریت و حل و فصل اختلافات اجتماعی را برجسته می‌کند. در رتبه بعد، اختلافات خانوادگی با ۱۵ مورد (۲۱٪) قرار دارد. این نوع اختلافات اغلب ناشی از تعارضات درونی خانواده‌ها و روابط بین اعضای خانواده است و نشان‌دهنده تأثیر محیط خانوادگی در شکل‌گیری خشونت و وقوع قتل می‌باشد. مسائل اقتصادی و انتقام‌گیری اخلاقی هر یک با ۱۰ مورد (۱۴٪) سهم قابل توجهی دارند. این نتایج بیانگر آن است که فشارهای اقتصادی و باورهای اخلاقی یا سنتی که بر انتقام‌جویی تأکید دارند، می‌توانند محرک رفتارهای خشونت‌آمیز و قتل عمد باشند. به طور کلی، داده‌ها نشان می‌دهد که عوامل اجتماعی و خانوادگی بیشترین نقش را در انگیزه قتل‌ها دارند و مسائل اقتصادی و فرهنگی نیز سهم قابل توجهی در این زمینه ایفا می‌کنند. این نتایج می‌توانند برای طراحی برنامه‌های پیشگیری از خشونت و سیاست‌های کاهش قتل‌های عمد مورد استفاده قرار گیرند، به ویژه برنامه‌هایی که بر حل اختلافات اجتماعی و خانوادگی تمرکز دارند.

جدول ۳- انگیزه‌های اصلی وقوع قتل‌ها.

انگیزه‌ها	تعداد قتل‌ها	درصد کل
اختلافات طایفه‌ای	۳۵	۵۰٪
اختلافات خانوادگی	۱۵	۲۱٪
مسائل اقتصادی	۱۰	۱۴٪
انتقام‌گیری اخلاقی	۱۰	۱۴٪

۴-۵- ابزارهای استفاده‌شده در قتل‌ها

جدول ۴ نشان می‌دهد که اسلحه گرم شایع‌ترین ابزار مورد استفاده در قتل‌های عمد است، به‌طوری‌که ۶۰ مورد از کل قتل‌ها (۸۵٪) با این ابزار انجام شده است. این یافته بیانگر دسترسی آسان یا کاربرد ترجیحی اسلحه گرم در ارتکاب خشونت‌های مرگبار است و نقش مهم آن در شدت و مرگبار بودن جرایم را برجسته می‌کند. در رتبه بعد، چاقو و سایر ابزارهای سرد با ۱۰ مورد (۱۵٪) قرار دارند. این دسته از ابزارها نسبت به اسلحه گرم کمتر مرگبار هستند و ممکن است نشان‌دهنده دسترسی محدود یا تمایل کمتر مرتکبین به استفاده از آن‌ها باشد. نکته قابل توجه این است که ابزارهای دیگر در هیچ یک از قتل‌ها مورد استفاده قرار نگرفته‌اند، که نشان‌دهنده تمرکز ابزارهای مرگبار در دو گروه اصلی یعنی اسلحه گرم و ابزار سرد است.

جدول ۴- ابزارهای مورد استفاده در قتل‌های عمد

نوع ابزار	تعداد قتل‌ها	درصد کل
اسلحه گرم	۶۰	۸۵٪
چاقو و ابزار سرد	۱۰	۱۵٪
دیگر ابزارها	۰	۰٪

۵-۵- عوامل مؤثر بر قتل‌های عمد

در این بخش از پژوهش به بررسی و تحلیل عوامل اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و روانی مؤثر بر قتل عمد در شهرستان‌های رامهرمز و باغملک در بازه زمانی ۱۳۹۲ تا ۱۴۰۲ پرداخته می‌شود. لازم به ذکر است که در برخی موارد هر پرونده تحت تأثیر چندین عامل بوده است.

۵-۵-۱- عوامل اجتماعی

جدول ۵ نشان‌دهنده تأثیر عوامل اجتماعی بر پرونده‌های قتل عمد است. اختلافات طایفه‌ای با ۲۰ مورد (۲۹٪) بیشترین سهم را در وقوع قتل‌ها دارند و تأکید می‌کند که تنش‌های اجتماعی ریشه‌دار و ساختاری می‌توانند محرک خشونت‌های مرگبار باشند. این مسئله اهمیت مدیریت تعارضات اجتماعی و تقویت تعاملات مسالمت‌آمیز در جوامع محلی را نشان می‌دهد. در رتبه بعد، مشکلات خانوادگی با ۱۵ مورد (۲۱٪) قرار دارند. این داده‌ها بیانگر آن است که ناهماهنگی و تعارضات درون خانواده، به ویژه در روابط بین والدین و فرزندان یا میان اعضای خانواده گسترده، می‌تواند به وقوع قتل عمد منجر شود. نابرابری‌های اجتماعی نیز با ۵ مورد (۷٪) سهم کمتری دارند، اما همچنان تأثیر قابل توجهی بر بروز خشونت و جرایم خشن دارند. این عامل نشان می‌دهد که فاصله طبقاتی و عدم دسترسی به فرصت‌های برابر در جامعه می‌تواند زمینه‌ساز احساس بی‌عدالتی، ناکامی و در نهایت رفتارهای خشونت‌آمیز شود.

جدول ۵- آمار و درصد تأثیر عوامل اجتماعی

عامل اجتماعی	تعداد پرونده‌ها	درصد کل
اختلافات طایفه‌ای	۲۰	۲۹٪
مشکلات خانوادگی	۱۵	۲۱٪
نابرابری‌های اجتماعی	۵	۷٪

۵-۵-۲- عوامل اقتصادی

جدول ۶ نشان می‌دهد که مشکلات مالی با ۱۵ مورد (۲۱٪) بیشترین سهم را در پرونده‌های قتل عمد دارند. این یافته حاکی از آن است که فشارهای اقتصادی و ناتوانی در تأمین نیازهای اساسی می‌تواند افراد را به رفتارهای خشونت‌آمیز سوق دهد و زمینه ارتکاب قتل را فراهم کند.

در رتبه بعد، نابرابری‌های اقتصادی با ۱۰ مورد (۱۴٪) قرار دارند. این عامل نشان می‌دهد که تفاوت‌های چشمگیر در دسترسی به منابع و فرصت‌ها، می‌تواند به احساس بی‌عدالتی، ناکامی و خشم در گروه‌های آسیب‌پذیر منجر شود و احتمال وقوع خشونت‌های مرگبار را افزایش دهد. همچنین، بیکاری با ۵ مورد (۷٪) نقش قابل توجهی در وقوع قتل‌های عمد دارد. بیکاری علاوه بر اثرات مالی، پیامدهای روانی مانند احساس ناکامی، بی‌ارزشی و استرس را نیز به همراه دارد که می‌تواند فرد را به ارتکاب رفتارهای خشونت‌آمیز سوق دهد.

جدول ۶- آمار و درصد تأثیر عوامل اقتصادی

عامل اقتصادی	تعداد پرونده‌ها	درصد کل
مشکلات مالی	۱۵	۲۱٪
نابرابری‌های اقتصادی	۱۰	۱۴٪
بیکاری	۵	۷٪

۵-۳- عوامل فرهنگی

در ۳۵ پرونده (۵۰٪)، نقش فرهنگ و نگرش‌های اجتماعی مورد بررسی قرار گرفت. مسائل مربوط به آداب و رسوم، هنجارها و ارزش‌های فرهنگی می‌توانند به طور قابل توجهی بر رفتار افراد تأثیرگذار باشند. همان‌طور که جدول نشان می‌دهد، آداب و رسوم با ۱۵ پرونده (۲۱٪) بیشترین تأثیر را داشته است، و پس از آن نگرش‌های اجتماعی و عدم احترام به قانون هر کدام با ۱۰ پرونده (۱۴٪) قرار دارند. این نتایج بیانگر آن است که اصلاح نگرش‌های فرهنگی و ارتقای آگاهی‌های حقوقی و اجتماعی می‌تواند نقش مهمی در کاهش خشونت و ارتکاب قتل عمد ایفا کند.

جدول ۷- آمار و درصد تأثیر عوامل فرهنگی

عامل فرهنگی	تعداد پرونده‌ها	درصد کل
آداب و رسوم	۱۵	۲۱٪
نگرش‌های اجتماعی	۱۰	۱۴٪
عدم احترام به قانون	۱۰	۱۴٪

۵-۴- عوامل روانی

جدول ۸ نشان‌دهنده نقش عوامل روانی در پرونده‌های قتل عمد است. مشکلات روانی مانند اختلالات شخصیتی، افسردگی و اضطراب با ۱۰ مورد (۱۴٪) تأثیر قابل توجهی بر وقوع قتل‌ها دارند. این اختلالات می‌توانند توانایی فرد در کنترل رفتار و هیجانات را کاهش دهند و احتمال ارتکاب رفتارهای خشونت‌آمیز را افزایش دهند. همچنین، فشارهای روانی ناشی از مشکلات خانوادگی، اجتماعی یا اقتصادی نیز با ۱۰ مورد (۱۴٪) سهم مشابهی دارند و می‌توانند به عنوان محرکی برای بروز خشونت عمل کنند. فشارهای روانی می‌توانند منجر به کاهش توانایی تصمیم‌گیری و افزایش واکنش‌های تکانشی در افراد شوند، که احتمال وقوع قتل عمد را افزایش می‌دهد. عدم درمان بیماری‌های روانی با ۵ مورد (۷٪) سهم کمتری دارد، اما همچنان نقش مهمی در

وقوع قتل دارد. ناتوانی در دریافت درمان مناسب برای اختلالات روانی می‌تواند رفتارهای خشونت‌آمیز را تشدید کرده و زمینه‌ساز ارتکاب جرم شود.

جدول ۸- آمار و درصد تأثیر عوامل روانی

عامل روانی	تعداد پرونده‌ها	درصد کل
مشکلات روانی	۱۰	۱۴٪
فشارهای روانی	۱۰	۱۴٪
عدم درمان بیماری‌ها	۵	۷٪

۵- نتایج و بحث

تحقیق حاضر به بررسی عوامل مؤثر بر افزایش یا کاهش موارد قتل عمد در شهرستان‌های رامهرمز و باغملک در بازه زمانی ۱۳۹۲ تا ۱۴۰۲ پرداخته است. این مطالعه با هدف شناسایی عوامل اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و روانی که در بروز این پدیده نقش دارند، انجام شده است. افزایش آمار قتل عمد در این مناطق نه تنها به امنیت اجتماعی لطمه می‌زند بلکه بر روابط اجتماعی و اقتصادی نیز تأثیر منفی می‌گذارد. بنابراین، شناسایی و تحلیل این عوامل می‌تواند به سیاست‌گذاران و مدیران اجتماعی در طراحی برنامه‌های مؤثر جهت کاهش این معضل کمک کند. در این راستا، پژوهش حاضر با تجزیه و تحلیل داده‌های جمع‌آوری شده از منابع مختلف، به بررسی هر یک از این عوامل به‌طور پرداخته و به تفسیر نتایج به‌دست‌آمده خواهیم پرداخت. نتایج این پژوهش به وضوح نشان می‌دهد که عوامل اجتماعی نقش تعیین‌کننده‌ای در وقوع قتل‌های عمد در شهرستان‌های رامهرمز و باغملک دارند. بررسی داده‌ها نشان داد که فرسایش نهاد خانواده، ضعف روابط بین اعضای خانواده و کمبود شبکه‌های حمایتی اجتماعی منجر به افزایش تنش‌ها و درگیری‌های خانوادگی و طایفه‌ای شده است. به‌طور مشخص، درگیری‌های خانوادگی و طایفه‌ای که ۵۰٪ از انگیزه‌های قتل را تشکیل می‌دهند، در سال‌های اخیر به‌طور قابل توجهی افزایش یافته است و این موضوع نشان‌دهنده تأثیر عمیق فشارهای اجتماعی بر رفتارهای خشونت‌آمیز است.

بررسی پرونده شماره ۱۳۹۴/۰۹/۲۲-۱۱ نشان داد که ضعف ساختارهای حمایتی و فرهنگی در مناطق روستایی زمینه‌ساز بروز جنایت شده است. در این پرونده، دختری پس از فوت پدر و ازدواج مجدد مادرش، نزد پدربزرگ خود در رامهرمز زندگی می‌کرد. او با پسری از باغملک آشنا شده و مدعی بود قصد ازدواج دارند. پسر جوان شب‌ها، زمانی که پدربزرگ و مادربزرگ در خواب بودند، برای ملاقات با دختر به منزل آن‌ها می‌رفت. این رفتار باعث حساسیت دو جوان همسایه شد که مغازه‌دار بودند. یک شب، هنگامی که پسر و دختر در حیاط منزل پدربزرگ مشغول صحبت بودند، دو جوان همسایه به خانه نزدیک شدند و پس از شنیدن صدا، وارد حیاط شدند. پسر جوان با دیدن آن‌ها از محل گریخت، اما دو مرد همسایه با تهدید، دختر را مورد تعرض قرار دادند. پس از آگاهی پسر از این موضوع، با تهیه سلاح گرم یکی از آن‌ها را به قتل رساند. حکم قصاص برای قاتل صادر و در دیوان عالی کشور تأیید شد، اما تلاش نهادهای مردمی برای جلب رضایت اولیای دم تاکنون بی‌نتیجه مانده است. این پرونده نشان می‌دهد که نبود امنیت اجتماعی، کمبود نظارت خانوادگی و ضعف حمایت از قربانیان خشونت جنسی، افراد را به سمت انتقام و خودیاری خشونت‌آمیز سوق می‌دهد. همچنین، نبود آموزش‌های اخلاقی و روانی در جوامع کوچک و بسته، احساس شرم و خشم را به تصمیم‌های غیرعقلانی و جنایی تبدیل می‌کند.

بررسی پرونده شماره ۱۳۹۴/۱۰/۱۵-۱۲ که به پرونده «پتک» شهرت یافته است، نشان می‌دهد که مجموعه‌ای از عوامل فرهنگی، اقتصادی و قومی در بروز خشونت‌های زنجیره‌ای نقش داشته‌اند. در این پرونده، زنی که همسرش در شهر دیگری مشغول کار بود، برای برقراری تماس تلفنی مکرراً به مخابرات روستا می‌رفت. این ارتباط مکرر باعث آشنایی و سپس رابطه

نامشروع میان زن و اپراتور مخابرات شد. بستگان زن پس از اطلاع، اپراتور را مورد آزار و تهدید قرار دادند و او ناچار به مهاجرت شد. چند سال بعد، در سال ۱۳۹۴، اختلافات قدیمی دوباره شعله‌ور شد و در نتیجه درگیری، ۹ نفر در یک روز کشته شدند. طی سال‌های بعد، این نزاع‌ها با انتقام‌گیری‌های متقابل ادامه یافت و شمار قربانیان به ۲۲ نفر رسید که بخشی از آن‌ها خارج از شهرستان نیز رخ داد.

تحلیل این پرونده نشان می‌دهد که تعصبات قومی، نبود اشتغال پایدار، دوری مردان از خانواده، ضعف فرهنگی و ناتوانی نهادهای انتظامی و میانجیگری در مداخله به موقع، از مهم‌ترین عوامل شکل‌گیری این چرخه خشونت بوده‌اند. فقر اقتصادی و نبود برنامه‌های فرهنگی و اجتماعی زمینه‌ای فراهم کرده که مسائل اخلاقی و خانوادگی کوچک به درگیری‌های قبیله‌ای و قتل‌های زنجیره‌ای منجر شود.

بررسی پرونده شماره ۱۳۹۵/۰۳/۱۰-۱۳ نیز بیانگر تأثیر مستقیم فروپاشی خانوادگی و ضعف کنترل اخلاقی بر بروز جنایت است. در این پرونده، نوجوانی که فرزند طلاق بود به دلیل ناسازگاری با نامادری، نزد عموی خود که متأهل و دارای سه فرزند بود زندگی می‌کرد. عموی او به دلیل شغلش فقط آخر هفته‌ها به خانه بازمی‌گشت. با گذشت زمان، میان نوجوان و زن عمویش رابطه عاطفی و سپس جنسی شکل گرفت. جوان که از حضور عمویش در خانه در آخر هفته دچار حسادت و خشم شده بود، با همدستی یکی از دوستانش در مسیر بازگشت عموی خود کمین کرد و او را با سلاح کمری به قتل رساند. کمتر از ۲۴ ساعت بعد، قاتل دستگیر و به قتل اعتراف کرد. این پرونده نشان می‌دهد که فقدان نهاد خانواده سالم، گسست تربیتی، نبود نظارت عاطفی و اخلاقی و بی‌توجهی به نیازهای روانی نوجوانان می‌تواند به انحرافات رفتاری و جنایت منجر شود. احساس طرد، کمبود محبت و جایگزینی نادرست روابط عاطفی از عوامل روانی اصلی در بروز این قتل بوده است.

بررسی پرونده شماره ۱۳۹۵/۱۲/۰۴-۱ نشان داد که فرسایش نهاد خانواده، نبود گفت‌وگو و ضعف روابط عاطفی میان اعضا، منجر به تشدید اختلافات خانوادگی شد. در این پرونده، اختلاف مالی میان دو برادر، در غیاب مهارت گفت‌وگو و میانجیگری خانوادگی، به خشونت منتهی گردید. این نوع درگیری‌ها زمانی رخ می‌دهند که اعضای خانواده فاقد سازوکار حل تعارض درون‌خانوادگی باشند و در نتیجه، خشم فروخورده به شکل خشونت فیزیکی بروز کند. از منظر روان‌شناختی، نبود صمیمیت و ارتباط سازنده در خانواده، توانایی کنترل هیجان‌ها را کاهش داده و احتمال واکنش‌های آنی و خطرناک را افزایش می‌دهد. بنابراین، این پرونده نشان می‌دهد که ضعف پیوندهای خانوادگی، یکی از ریشه‌های اصلی بروز قتل در روابط خویشاوندی است. پرونده شماره ۱۳۹۷/۰۶/۱۵-۲ بیانگر درگیری طایفه‌ای میان دو خانواده است که به دلیل فقدان سازوکارهای رسمی و مردمی برای حل اختلاف، به قتل منجر شد. در چنین مواردی، نهادهای میانجی اجتماعی (نظیر شوراهای حل اختلاف، مشاوران اجتماعی یا رهبران محلی آموزش‌دیده) نقش حیاتی دارند؛ اما نبود این نهادها باعث می‌شود که تعارضات کوچک به بحران‌های خشونت‌آمیز تبدیل شوند. از منظر جامعه‌شناختی، نبود سرمایه اجتماعی و اعتماد میان گروه‌ها، منجر به گسترش رفتارهای انتقام‌جویانه و بازتولید خشونت می‌شود. این وضعیت با نظریه «فرهنگ خشونت» مطابقت دارد، جایی که خشونت به عنوان ابزار مشروع دفاع از حیثیت خانوادگی یا طایفه‌ای تلقی می‌شود.

در پرونده شماره ۱۳۹۷/۰۹/۰۳-۱۱، فردی که مدتی طولانی بیکار بود و به دلیل فشار بدهی‌ها دچار ناامیدی و استیصال شده بود، در نزاعی خانوادگی مرتکب قتل شد. در این حالت، بیکاری نه تنها موجب فقر مادی، بلکه سبب کاهش عزت‌نفس و احساس ناکامی اجتماعی می‌شود. نظریه فشار اجتماعی مرتن^{۳۷} دقیقاً بر همین نکته تأکید دارد: هنگامی که افراد راه‌های مشروع

دستیابی به اهداف اجتماعی (مانند درآمد و منزلت) را مسدود می‌بینند، ممکن است به رفتارهای غیرقانونی متوسل شوند. در واقع، بیکاری و ناتوانی در تأمین نیازهای خانواده باعث می‌شود فرد دچار اختلال در کنترل هیجان، استرس شدید و پرخاشگری تکانشی گردد که زمینه‌ساز وقوع قتل می‌شود. پرونده مشابه شماره ۳۳/۰۹/۱۳۹۶-۳ نیز نشان داد فردی که قادر به پرداخت بدهی‌های خانوادگی نبود، درگیر نزاعی با یکی از بستگان شد و در نتیجه به قتل منتهی گردید. در اینجا، فشار اقتصادی به شکل احساس شرم و از دست دادن آبرو عمل کرده و موجب رفتار خشونت‌آمیز شده است. بنابراین، فقر و بیکاری نه فقط متغیرهای اقتصادی، بلکه عوامل روانی-اجتماعی تهدیدکننده سلامت عاطفی و اخلاقی افراد هستند.

پرونده شماره ۵-۰۹/۰۵/۱۳۹۵ به نوجوانی مربوط است که تحت تأثیر فرهنگ انتقام‌گیری طایفه‌ای مرتکب قتل شد. این مورد نشان می‌دهد که در برخی جوامع، ارزش‌های فرهنگی خاص، خشونت را نه به عنوان انحراف، بلکه به عنوان رفتاری مشروع برای دفاع از ناموس یا حیثیت خانوادگی توجیه می‌کنند. چنین نگرش‌هایی در خانواده و محیط اجتماعی بازتولید می‌شوند و به شکل الگوی رفتاری پایدار در نسل‌های بعدی درمی‌آیند. در پرونده شماره ۶-۱۸/۰۷/۱۳۹۹ نیز مشاهده شد که خانوادگی خشونت را به عنوان روش حل منازعات پذیرفته بود و این نگرش در فرزندان بازتولید شد و نهایتاً یکی از آنها مرتکب قتل شد. این موارد، نشانگر نقش پررنگ هنجارهای فرهنگی خشونت‌محور در تداوم رفتارهای خشن و ضرورت مداخله فرهنگی و آموزشی است. برگزاری کارگاه‌های گفت‌وگو، آموزش حل تعارض، و برنامه‌های رسانه‌ای ضد خشونت از جمله راهکارهای کاهش این نوع قتل‌هاست.

پرونده شماره ۷-۲۷/۱۱/۱۳۹۷ مربوط به فردی است که به دلیل اختلال کنترل خشم و فشارهای روانی ناشی از مشکلات اقتصادی و خانوادگی مرتکب قتل شد. این پرونده نشان می‌دهد که فشارهای مزمن اقتصادی و خانوادگی، اگر با آموزش مهارت‌های روانی همراه نباشد، می‌تواند به شکل فوران خشم بروز کند. همچنین، در پرونده شماره ۸-۱۴/۰۳/۱۴۰۰، فردی که دچار احساس طرد اجتماعی و برچسب منفی از سوی جامعه بود، دست به قتل زد. چنین رفتارهایی اغلب ناشی از احساس بی‌ارزشی، افسردگی و ناتوانی در حل مسئله هستند. نظریه «برچسب‌زنی اجتماعی» در جرم‌شناسی بیان می‌کند که طرد اجتماعی می‌تواند افراد را در مسیر انحراف تقویت‌شده قرار دهد. بنابراین، مداخلات روان‌شناختی و اجتماعی در کاهش احساس طرد، کنترل خشم و تقویت مهارت‌های هیجانی نقش کلیدی در پیشگیری از قتل دارند. در مجموع، تحلیل پرونده‌ها نشان داد که قتل‌های عمد در شهرستان‌های رامهرمز و باغملک حاصل ترکیب پیچیده‌ای از عوامل اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و روانی است. بیکاری و فقر، نابرابری اقتصادی، فرسایش خانواده، ضعف نهادهای اجتماعی و میانجی، و پذیرش فرهنگی خشونت، همگی در تعامل با فشارهای روانی، احتمال بروز رفتارهای خشن را افزایش داده‌اند.

تحلیل داده‌ها نشان می‌دهد که افرادی که تحت فشارهای اقتصادی، اجتماعی و خانوادگی قرار دارند و به‌طور همزمان با مشکلات روانی دست و پنجه نرم می‌کنند، بیشتر به رفتارهای خشونت‌آمیز گرایش دارند. همچنین، تجربه طرد اجتماعی یا برچسب‌گذاری منفی، طبق نظریه برچسب‌زنی^{۳۸}، باعث درونی شدن رفتارهای انحرافی می‌شود. به عبارت دیگر، فردی که با مشکلات روانی مواجه است و از سوی جامعه یا خانواده مورد برچسب منفی قرار گرفته، احتمال بیشتری دارد که رفتارهای خشونت‌آمیز خود را ادامه دهد یا شدت بخشد. عوامل روانی همچنین با فشارهای اجتماعی و اقتصادی هم‌پوشانی دارند؛ فشارهای اقتصادی مانند بیکاری و فقر، استرس و اضطراب فرد را افزایش می‌دهند و در صورتی که فرد مهارت کافی برای مدیریت خشم و تنش‌های روانی نداشته باشد، این عوامل می‌توانند محرک مستقیم ارتکاب قتل شوند. این یافته‌ها نشان می‌دهد که تحلیل جرم باید همزمان ابعاد روانی، اجتماعی و اقتصادی را در نظر بگیرد تا تصویر جامع‌تری از چرخه خشونت ارائه شود.

از منظر پیشگیری، نتایج پژوهش بر ضرورت مداخلات روان‌شناختی و اجتماعی، ارائه خدمات مشاوره و حمایت روانی به جوانان و خانواده‌ها، و آموزش مهارت‌های مدیریت خشم و حل مسئله تأکید دارند. ایجاد برنامه‌های روان‌آموزشی در مدارس، مراکز بهداشتی و جامعه محلی می‌تواند توانایی افراد در مقابله با استرس و فشارهای روانی را افزایش دهد و در نتیجه احتمال رفتارهای خشونت‌آمیز کاهش یابد. نوآوری این پژوهش در تمرکز بر هم‌پوشانی مؤلفه‌های روانی و اجتماعی در بافت بومی جنوب غرب ایران است، که تاکنون در مطالعات مشابه به صورت نظام‌مند مورد بررسی قرار نگرفته بود. یافته‌ها می‌توانند به عنوان مبنای علمی برای طراحی سیاست‌های پیشگیرانه، برنامه‌های آموزشی و اصلاح نهادهای اجتماعی در مناطق با بافت فرهنگی مشابه استفاده شوند.

برای پیشگیری از قتل‌های عمد در شهرستان‌های رامهرمز و باغملک، می‌توان از یک رویکرد چندوجهی بهره برد که شامل تقویت نهادهای خانواده از طریق کارگاه‌ها و مشاوره برای بهبود مهارت‌های ارتباطی، ایجاد فرصت‌های شغلی و حمایت از کارآفرینی برای کاهش نارضایتی اقتصادی، و آموزش و فرهنگ‌سازی به‌منظور ترویج صلح و گفتگو در میان جوانان و خانواده‌ها است. علاوه بر این، پشتیبانی از خدمات روان‌شناختی مانند مشاوره فردی و گروهی، تقویت همکاری‌های اجتماعی بین نهادهای دولتی، غیردولتی و جوامع محلی، افزایش نظارت و امنیت در مناطق پرخطر، و برنامه‌ریزی و اجرای طرح‌های پیشگیری از جرم با رویکرد جامعه‌محور، شامل بهبود فضاهای عمومی و افزایش مشارکت اجتماعی، می‌تواند نقش مؤثری در کاهش خشونت و ارتقای امنیت اجتماعی ایفا کند.

منابع

قرآن کریم.

- اکبری، ابراهیم و علمی، محمود. «بررسی عوامل اجتماعی اقتصادی مرتبط با وقوع نوع قتل در استان آذربایجان شرقی در سال‌های ۱۳۹۰-۱۳۹۳». *فصلنامه مطالعات جامعه‌شناسی*، ۱۰، ۳۸ (۱۳۹۷)، ۱۵۳-۱۳۹.
- اکرمی، روح‌الله و حیدری، مسعود. «جنبه عمومی جنایات عمدی در فقه و حقوق کشورهای اسلامی با تأکید بر حقوق ایران». *فصلنامه پژوهش‌های فقه و حقوق اسلامی*، ۱۷، ۶۴ (۱۴۰۰)، ۴۰-۱۱.
- امینی، الهام. «انواع قتل و احکام آن». پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه جامعه المصطفی العالمیه، دانشکده الهیات و معارف اسلامی، سبزوار، ۱۳۸۵.
- بادامی، حشمت، اسدی‌کوه‌بادی، هرمز و حسینی، سید حسن. «مطالعه جامعه‌شناختی جرم قتل و پیامدهای حقوقی آن در شهرستان رامهرمز». *آموزه‌های فقه و حقوق جزاء*، ۱، ۵ (۱۴۰۲)، ۲۲-۱.
- باقری، بهاره. «علل ارتکاب به قتل عمدی در شهرستان اصفهان با تأکید بر آمارهای جنایی». پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه شهید اشرفی اصفهانی، اصفهان، ۱۳۹۴.
- بیگی، جمال و آزموده، ادریس. «قتل عمد غیراصابتی در فقه اسلامی و مقررات ایران (مطالعه تطبیقی)». *پژوهشنامه حقوق تطبیقی*، ۴، ۱ (۱۳۹۹)، ۸۳-۱۰۶.
- دادگستری کل استان خوزستان. (۱۳۹۸). گزارش تحلیلی پرونده‌های قتل عمد شهرستان‌های رامهرمز و باغملک. اهواز: اداره کل آمار و اطلاعات قضایی.
- دانشگاه شهید چمران اهواز. (۱۳۹۵). تحلیل علل و انگیزه‌های قتل عمد در شهرستان‌های استان خوزستان: مطالعه موردی رامهرمز و باغملک. اهواز: مرکز تحقیقات اجتماعی و جرم‌شناسی.
- روح‌الامینی، محمود. «تبیین مفهوم و جایگاه "کار نوعاً کننده" در حقوق کیفری ایران با نگاهی به حقوق فرانسه». *آموزه‌های حقوق کیفری*، ۱۷، ۲۰ (۱۳۹۹)، ۲۱۴-۱۷۹. doi:10.30513/cld.2021.2325.1376.
- روزی‌طلب، آناهیتا و عسگری، حشمت‌اله. «رابطه بین متغیرهای کلیدی اقتصاد و جرم: رهیافت مارکوف-سوئیچینگ». *مطالعات جامعه‌شناختی*، ۲۷، ۲ (۱۳۹۹)، ۳۲۳-۲۹۹. doi:10.22059/jsr.2021.81426.
- سازمان پزشکی قانونی کشور. (۱۴۰۰). گزارش آماری و علل مرگ‌ومیر: تحلیل پرونده‌های قتل عمدی. تهران: دفتر تحقیقات پزشکی قانونی.

- شاطریان، محسن، بخشی، قدیر و عشایری، طاهرا. «بررسی و تبیین جامعه‌شناختی عوامل مؤثر بر گرایش به نزاع دسته‌جمعی در جوامع روستایی (مطالعه موردی: جامعه روستایی استان اردبیل)». *مطالعات/امنیت/اجتماعی*، ۴۹ (۱۳۹۶)، ۵۱-۲۷.
- صالح‌آبادی، ابراهیم. «سرمایه اجتماعی و خودکشی در استان‌های ایران». *جامعه‌شناسی کاربردی*، ۳۲، ۳ (۱۴۰۰)، ۱۳۴-۱۰۱. doi:10.22108/jas.2021.121462.1868
- عباسپور، ذبیح‌اله، فتحعلی‌پور، زینب و ممبینی، ایمان. «شناسایی عوامل اقدام به خودکشی در شهرستان ایزه و مسجدسلیمان». *مطالعات تحقیقات اجتماعی در ایران*، ۹، ۱ (۱۳۹۹)، ۲۹-۹. doi:10.22059/jisr.2020.279581.852
- عباسی تقی‌دیزج، رسول. «مطالعه ملی - عرضی عوامل مؤثر بر جرائم خشونت‌آمیز در سطح کلان». *جامعه‌شناسی کاربردی*، ۳۱، ۴ (۱۳۹۹)، ۹۳-۱۱۶. doi:10.22108/jas.2020.118976.1776
- عبدی، عباس. «مسائل اجتماعی قتل در ایران». تهران: انتشارات جهاد دانشگاهی، ۱۳۷۶.
- عشایری، طاهرا، عباسی، الهام، ذوالفقاری، اکبر و نامیان، فاطمه. «تبیین رابطه بین سرمایه اجتماعی و گرایش به جرم». *پژوهش‌های اطلاعاتی و جنایی*، ۱۵، ۶۰ (۱۳۹۹)، ۹۰-۷۱. DORL.NET/DOR/20.1001.1.17359367.1399.15.4.3.0
- فرجاد، م. بررسی علل و عوامل روان اجتماعی قتل در ایران». تهران: دانشگاه تهران، ۱۳۷۸.
- کلانتری، کیومرث، شیرازی، غلامرضا و هادی‌تبار، اسماعیل. «جلوه‌های پیشگیرانه دو نظریه معاشرت ترجیحی و برجسب‌زنی در قانون مجازات اسلامی ۱۳۹۲». *مطالعات پیشگیری از جرم*، ۶۰ (۱۴۰۰)، ۲۵۹-۲۴۵. doi:10.22034/cps.2021.203297.1204
- محمدنسل، غلامرضا. «اصول و مبانی نظریه فرصت جرم». *مطالعات حقوق خصوصی*، ۳۷، ۳ (۱۳۸۶)، ۲۹۳. doi:20.1001.1.25885618.1386.37.3.8.2
- مرکز آمار ایران. (۱۳۹۷). شاخص‌های جمعیت‌شناختی و اقتصادی شهرستان‌های خوزستان. تهران: مرکز آمار ایران.
- موسسه پژوهش‌های جرم‌شناسی ایران. (۱۳۹۶). بررسی عوامل اجتماعی و فرهنگی مؤثر بر وقوع جرم در مناطق شهری و روستایی خوزستان. تهران: انتشارات پژوهشی.
- نظری، جواد و امینی فسخودی، عباس. «تبیین جامعه‌شناختی عوامل مؤثر بر گرایش به نزاع جمعی در مناطق روستایی استان ایلام». *نشریه اجتماعی دانشگاه شیراز*، ۲۷، ۱ (۱۳۸۷)، ۲۰۰-۱۸۷.
- نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران. (۱۳۹۹). گزارش سالانه وضعیت جرایم و قتل عمد در شهرستان‌های استان خوزستان. تهران: مرکز آمار و اطلاعات انتظامی.
- ورویی، اکبر و رنجبر، نینا. «پیشگیری از قتل‌های عمدی». *پژوهش‌های اطلاعاتی و جنایی*، ۱۰، ۳ (۱۳۹۴)، ۱۰۰-۷۹.
- Abbasi Taghi Dizaj, R. "A national cross-sectional study of factors affecting violent crimes at the macro level." *Applied Sociology* 31, no. 4 (2020): 93-116. <https://doi.org/10.22108/jas.2020.118976.1776>. [in Persian]
- Abbaspour, Z., Z. Fathalipour, and A. Mombini. "Identifying factors contributing to suicide attempts in Izeh and Masjed-Soleyman counties." *Social Studies and Research in Iran* 9, no. 1 (2020): 9-29. [in Persian]
- Abdi, A. "Social issues of homicide in Iran." Tehran: Jahad Daneshgahi Publications, 1997. [in Persian]
- Akbari, A., and M. Elmi. "An investigation of socio-economic factors related to types of homicide in East Azerbaijan Province, 2011-2014." *Sociological Studies Quarterly* 10, no. 38 (2018): 139-153. [in Persian]
- Akrami, R., and M. Heydari. "The public dimension of intentional crimes in Islamic jurisprudence and the law of Islamic countries, with emphasis on Iranian law." *Islamic Jurisprudence and Law Research Quarterly* 17, no. 64 (2021): 11-40. [in Persian]
- Amini, A. "Types of homicide and their legal rulings." MA thesis, Al-Mustafa International University, Faculty of Theology and Islamic Studies, Sabzevar, 2006. [in Persian]
- Asgari, H., and A. Rozi-Talab. "The relationship between key economic variables and crime: A Markov-switching approach." *Sociological Studies* 27, no. 2 (2022): 299-323. [in Persian]
- Ashayari, T., A. Abbasi, A. Zolfaghari, and F. Namian. "Explaining the relationship between social capital and tendency to crime." *Information and Criminal Research* 15, no. 60 (2020): 71-90. DORL.NET/DOR/20.1001.1.17359367.1399.15.4.3.0
- Badami, H., H. Asadi-Koohbadi, and Seyyed H. Hosseini. "A sociological study of homicide and its legal consequences in Ramhormoz County." *Scientific-Research Quarterly* 1, no. 5 (2023): 1-22. [in Persian]
- Bagheri, B. "Causes of intentional homicide in Isfahan County, with emphasis on criminal statistics." MA thesis, Shaheed Ashrafi Esfahani University, Isfahan, 2015. [in Persian]
- Beigi, J., and A. Azmoudeh. "Non-patterned intentional homicide in Islamic jurisprudence and Iranian regulations (comparative study)." *Comparative Law Research Journal* 4, no. 1 (2020): 83-106. [in Persian]

Farjad, M. "A study of psycho-social causes of homicide in Iran." Tehran: University of Tehran, 1999. [in Persian]

Iran National Forensic Medicine Organization. "Statistical report and causes of mortality: Analysis of premeditated murder cases." Tehran: Office of Forensic Research, 2021. [in Persian]

Iranian Institute for Criminological Studies. "An examination of social and cultural factors influencing crime in urban and rural areas of khuzestan". Tehran: Research Publications, 2017. [in Persian]

Kalantari, K., G. Shirazi, and A. Haditabar. "Preventive aspects of differential association and labeling theories in the 2013 Islamic Penal Code." *Crime Prevention Studies Quarterly* 60 (2021): 245-259. [in Persian]

Law Enforcement Force of the Islamic Republic of Iran (NAJA). "Annual report on crime and premeditated murder in the counties of khuzestan province". Tehran: Center for Police Statistics and Information, 2020. [in Persian]

Mohammadsal, G. R. "Principles and theoretical foundations of opportunity theory of crime." *Private Law Studies Quarterly* 37, no. 3 (2007): 293. doi:20.1001.1.25885618.1386.37.3.8.2 [in Persian]

Nazari, J., and A. Amini Fasakhoudi. "A sociological explanation of factors affecting tendency toward collective conflict in rural areas of Ilam Province." *Shiraz University Social Sciences Journal* 27, no. 1 (2008): 187-200. [in Persian]

Ruh-ol-Amini, M. "Explaining the concept and status of 'inherently deadly act' in Iranian criminal law with a view to French law." *Criminal Law Teachings* 17, no. 20 (2020): 179-214. <https://doi.org/10.30513/cld.2021.2325.1376>. [in Persian]

Salehabadi, A. "Social capital and suicide in Iranian provinces." *Applied Sociology* 32, no. 3 (2021): 101-134. <https://doi.org/10.22108/jas.2021.121462.1868>. [in Persian]

Shahid Chamran University of Ahvaz. "Analysis of the Causes and Motives of Premeditated Murder in the Counties of Khuzestan Province: A Case Study of Ramhormoz and Baghmalek". Ahvaz: Center for Social and Criminological Research, 2016. [in Persian]

Shatrian, M., Q. Bakhshi, and T. Ashayari. "A sociological explanation of factors influencing the tendency toward collective conflict in rural communities (case study: rural communities of Ardabil Province)." *Social Security Studies Quarterly* 49 (2017): 27-51. [in Persian]

Statistical Center of Iran. "Demographic and Economic Indicators of Khuzestan Counties". Tehran: Statistical Center of Iran, 2018. [in Persian]

Voravi, A., and N. Ranjbar. "Prevention of intentional homicides." *Information and Criminal Research Quarterly* 10, no. 3 (2015): 79-100. [in Persian]

Ziai Bigdali, Mohammadreza. "The legal regime of the Caspian Sea from the point of view of the succession rights of countries." *Law and Politics Research* 26 (2008): 274-261. [in Persian]